

॥ अथ निरुक्तालोचनविषय सूची ॥

विषयः	पृ०
अथ निरुक्तालोचनोपक्रमः ...	१
यास्ककृतस्यास्य निघण्टुभाष्यस्य	
निरुक्तत्वप्रतिपादनारम्भः	१
षडङ्गानां सायणीकृतलक्षणानि	१
शिक्षाग्रन्थपरिगणनादि ...	४
निघण्टोरपि निरुक्तत्वम् ...	५
निघण्टोर्निरुक्तत्वस्य नपराणां	
कान्दोग्य-गोपथ-प्रातिशाख्य-	
द्वितीयवृत्ति-मनुटीका-महा-	
भारत-यास्कीयनिरुक्त-भ्राजा-	
नामश्लोक-पातञ्जल-गणपाठ-	
हरिकारिका-निघण्टुनिर्वचन-	
निरुक्तवृत्ति-प्रस्थानभेदवाक्यानां	
व्यवहारस्य च प्रामाण्यतया	
प्रदर्शनारम्भः	६
प्रथमाध्यायादेः षष्ठाध्यायत्वादि	१३
अथ निघण्टुनिरुक्तयोः क्रमात्	
समान्नायत्ववेदाङ्गत्वे ...	१६
वेदाङ्गानां षट्त्वाख्यानम् ...	१६
अथ निघण्टुनिरुक्तयोः प्रणेतारौ	२२
प्रस्थानभेदमतखण्डनपूर्वकं सायण-	
देवराज-दुर्गाचार्य-महाभारत-	
कल्मतेन पुराकल्पश्रुतवचनेन च	
निघण्टोरनिर्दिष्टकालीनत्वम्	२२

विषयः	पृ०
पुराकल्पश्रुतस्य व्याख्यानम् ...	२४
निरुक्तस्य कर्तृनिर्णयः	२६
अथ यास्कपरिचयारम्भः ...	२७
शतपथ-कान्दोग्य-बह्वृकप्राति-	
शाख्य-पाणिनिसूत्रोक्तेभ्यो-	
ऽन्योऽयमिति निर्णयः ...	२७
महाभारतीययास्क एवायम्	३१
अथ यास्कस्य मुख्यधित्वं नाख्यपि	
मुनित्व मस्तीति प्रतिपादनम्	३२
मुख्यधिलक्षणम्, द्रष्टृत्वकर्तृ-	
त्वयोरभिन्नत्वम्, ब्राह्मण-	
ग्रन्थकृता मातिदेशिकधि-	
त्वम्, ऋषिवंशप्रभवत्वेन	
ऋषित्वं न लभ्य मिति प्रति-	
पादनाय श्यावाश्वोपाख्या-	
नावतरणम्, ऋषिवैविध्य-	
वर्णनम्, महाभारतबीजो-	
ल्लेखः, आश्वलायनीयगृह्य-	
सूत्रे मुख्यामुख्यधौणां नाम-	
स्मरणप्रदर्शनञ्च ...	३२-४४
अथ निरुक्तस्य षादशाध्यायानां मेव	
यास्कीयत्वनिरूपणारम्भः	४५
देवराजमते षादशाध्यायित्वम्	४५
दुर्गाचार्यमते सायणाचार्यमते च	

निरुक्तस्य त्रयोदशाध्यायित्वम् ४६
 काव्यायनपतञ्जल्योर्नयेऽपि तथा ४८
 अथ यास्कस्यास्य जीवितसमय-
 निर्णयाय यत्नारम्भः ... ५०
 कालनिर्णयोपयोग्यार्यैतिहासिक-
 ग्रन्थानां दुर्लभता ... ५०
 कालनिर्णये संहिताग्रन्थानाम् ५१
 — ब्राह्मणवचनानाम् ... ५२
 — पौराणिकवचनानाम् ५३
 — षड्गुरुशिष्यादीनाम् ... ५५
 — गुणाढ्यादीनाम् ... ५६
 निरुक्तस्यास्य प्रचलितमहाभार-
 तात्, भाष्यकारात् पतञ्ज-
 लेऽपि, प्रचलितमनुसंहितातो-
 ऽपि प्राचीनत्वनिर्णयः ५७—६१
 पतञ्जलेः ४५० ख० पू० महाभाष्य-
 प्रणयनमिति निर्णयः ६४—७२
 — चन्द्रगुप्तकालीनत्वखण्डनम् ७३
 — पुष्यमित्रयाजित्वखण्डनम् ७४
 — यवनावरोधसमकालीनत्वख० ७६
 — पाणिनिसमकालीनत्वख० ७८
 — वासवदत्तोत्तरभवत्वख० ७९
 पतञ्जलेः योगशास्त्रकृद्-वैद्यशास्त्र-
 कृद्भ्यां भिन्नत्वाख्यानम् ... ८२
 काशकृत्स्नपाराशर्य-कणभञ्चाक्ष-
 चरण-कपिल-पाशुपतकार-
 चार्वाक-जलूक-काव्यायनेभ्यः
 परकालीनत्वाख्यानम् ८४—८८

मनुसंहितायाः ८०० ख० पू०
 प्रणयनकालनिरूपणम् ८८—९४
 आदिपतञ्जलि-पाराशर्य-काश-
 कृत्स्न-जैमिनि-कणाद-गौतम-
 कपिल-आसुरि-वार्त्तिककार-
 काव्यायनेभ्यः परकालीनत्वम् ९५
 षष्ठां दर्शनानां पौर्वापर्यम् ९७
 काव्यायनस्य १२०० ख० पू० व्याक-
 रणवार्त्तिकप्रणयनम् १००—१०३
 — यास्कात् परभवत्वनिर्णयः १०२
 पाणिनेः २३०० ख० पू० सर्वतो-
 मुख्यादिव्याकरणप्रणयनकालः १०४
 — यास्कात् पूर्वजत्वनिर्णयः १०५
 — आदिव्याकरणकर्तृत्वम् १०७
 — पदसंहिताकारपरभवत्वम् १०८
 — क्रमसंहिताकृद्भाष्यवरत्वं ११०
 — चातुर्ज्ञानसप्तसङ्ख्यादिभ्यश्च १११
 — अष्टशाब्दिकेऽपि प्राथम्यम् ११४
 — माहेशस्यातथ्यत्वनिर्णयः ११६
 — अत्रिप्रभृतिभ्यः परभवत्वम् ११६
 कुमारव्याकरणतश्च प्राचीनत्वम् ११७
 कवि-पाणिनेस्तु व्याकरणभाषा-
 कृतः पतञ्जलेरप्यर्वाचीनत्वं ११७
 — युधिष्ठिरादिभ्यः परभवत्वेऽपि
 शुकात् पूर्वजत्वम् ... ११८
 व्याडेः पाणिनितः परजत्वं काव्याय-
 नतो यास्काच्च पूर्वजत्वम् ११९
 श्रौतकस्य २००० ख० पू० ऋक्-

प्रतिशाख्यप्रणयनकालः ... १२२
 —याडिसमकालिकत्वम् ... १२२
 प्रातिशाखात् प्राक् पाणिनीयम् १२५
 प्रातिशाख्यकृच्छ्रौनकस्यसूक्तद्रष्टृ-
 मण्डलद्रष्टृ-कल्पकारशाखाकार-
 शिच्छाकृद्भ्यः श्रौनकेभ्यो विभि-
 न्नत्वं परजत्वञ्च ... १२६
 प्राचीनार्याणां गोत्रनामव्यवहार
 एव नामविभ्रमहेतुः ... १२८
 ऋहृदेवताकृच्छ्रौनकः प्राति-
 शाख्यकृतः श्रौनकात् व्याक-
 रणकृत्याणिनेश्चावरजः ... १२९
 यास्कस्य १६०० खृष्टपूर्वजत्वम् १३०
 बोथलिङ्गीयारोतिरेवावलम्बिता १३१
 अथ मन्त्रार्थबोधायैव निरुक्तम् १३२
 ब्राह्मणार्थबोधाय चेत्यन्यमतम् १३३
 अथ वेदशब्दार्थादिनिर्णयः ... १३४
 वेदः = विद्या ... १३४
 श्रुतिः = प्रवादः ... १४०
 आम्नायः = अभ्यस्तः ... १४२
 त्रयी = त्रिविधरचनामयः ... १४६
 ऋग्यजुस्सामाथर्वसंहितानां
 समकालत्वनिर्णयारम्भः १४७
 संहितानां त्रयीत्वम् ... १५१
 अथर्वनामर्षेर्वेदविभाजकत्वम् १५३
 ऋगादीनां अधिकारिणां व्यव-
 ह्रियमाणान्यभिधानानि ... १५४
 कृन्दः = प्रवन्धः ... १५६

खाध्यायः = सम्यगधीयः ... १६५
 आगमः आदेशः ... १६५
 निगमः = निगमनम् ... १६५
 मन्त्रभागस्यैव मुख्यं निगमत्वम्,
 ब्राह्मणभागस्य तु तद्व्याख्या-
 ग्रन्थत्वेनेति प्रतिपादनम् ... १६६
 यास्क-जैमिनि-श्वरस्वामि-
 कृतानि मन्त्रलक्षणानि ... १७०
 मन्त्राणां त्रयोदशविधत्वाख्यानम् १७२
 मन्त्रभागः = संहिता ... १७४
 संहितापाठप्रकारपरिगणनम् १७४
 शाखोत्पत्तिहेतुकथनम् ... १७४
 ऋग्वेदीयशाखाः ... १७५
 यजुर्वेदीयशाखाः ... १७६
 सामवेदीयशाखाः ... १७६
 अथर्ववेदीयशाखाः ... १७७
 एकस्य वेदस्यैकशाखाध्ययनेनैव
 सर्वशाखाध्ययनं सम्पद्यते ... १७७
 यजुःशाखानां द्वैविध्यम् ... १७८
 यजुषो द्वैविध्यहेतुकथादि ... १७८
 सर्वं संहितानां मेककालजत्वम् १७९
 ऋग्वेदीयद्वितीयमण्डलस्यापेक्षा-
 कृतार्वाचीनत्वमतखण्डनम् १८०
 ऋग्वेदीयदशममण्डलस्य परि-
 शिष्टरूपत्वमतखण्डनम् ... १८५
 सामवेदीयानां ऋङ्मन्त्राणां
 सुहृत्त्वमतखण्डनम् ... १८७
 ब्राह्मणलक्षणानामुपपादनम् १८९

ब्राह्मणवाक्यानां दशविधत्वम् १६२
 —दशविधातिरिक्तत्वत्वमपि १६३
 अर्थवादविचारः ... १६५
 ब्राह्मणग्रन्थसंख्यानां संहिता-
 सङ्गानुगतत्वम् ... १६७
 निदानसूत्रेभ्यो वेदाङ्गानि ... १६८
 अनुब्राह्मणग्रन्थपरिचयः ... १६९
 सायणाचार्यस्यासामगत्वम् ... २०२
 आरण्यकानां प्रायस्कथ्यन्तर्गतत्वं २०३
 उपनिषदाश्च कासाच्चित्तात्वं २०७
 उपनिषच्छब्दस्य पाणिन्यास्कादि-
 विदितत्वोपपादनम् ... २०८
 अथ वेदोत्पत्तिकालनिर्णययत्रः २१०
 तदुत्पत्तिकालनिर्णयस्याशङ्क्यता २११
 अज्ञातकालिकविष्कृतत्वम् ... २१३
 धीमत्कृतत्वसूचको मन्त्रः ... २१४
 ब्राह्मणकालनिर्णयाशः ... २१७
 शतपथब्राह्मणस्यानतिप्राचीनत्व
 मितिमतस्य खण्डनम् ... २१९
 अथ निरुक्तप्रतिपादविषयाः २२३
 निरुक्तशास्त्रस्य अनिर्दिष्टकालि-
 कत्वसूचककवीजकथनम् ... २२३
 निरुक्तोक्तविषयाणां मनुक्रमेण
 सङ्क्षेपतो वर्णनम् ... २२४
 निरुक्तप्रतिपादानां विशेषार्थानां
 परिगणारम्भः २२४-२६१
 तत्र विज्ञानोदाहरणानि २४६-२५५

अथ देवराजदुर्गाचार्ययोः समयौ २६२
 रामानुजस्वामिनो जन्म संवत् १०१२
 उवटभट्टस्य १००२ सं गते
 मन्त्रभाषाप्रणयननिरूपणम् २६३
 दुर्गाचार्यो देवराजादवरः ... २६५
 —सायणाचार्यात्तु प्राग्भवः २६५
 सायणाचार्यस्य सं० १४०० गते
 वेदभाषाप्रणयननिरूपणम् २६६
 महीधरमिश्रस्य सं० ११७६—
 १२०० मध्ये यजुर्भाष्यप्रणयनम् २६७
 देवराजस्य सं० ११५१-११७५ मध्ये
 नैघण्टु, कनिर्वचनप्रणयनं २६८
 यथालब्धतत्परिचयारम्भः ... २६९
 नैघण्टु, कनिर्वचननामहेतुः २७०
 हरदत्तमिश्रस्य, स्कन्दस्वामिनः,
 भवस्वामिनः, गुहदेवस्य,
 उवटभट्टस्य, श्रीनिवासस्य,
 माधवदेवस्य, वेङ्कटाचार्यस्य,
 विनायकभट्टस्य, भास्करमिश्रस्य,
 भास्करभट्टस्य, भरतस्वामिनश्च
 परिचयः ... २७०-२७७
 देवराजस्य प्रशंसा निन्दा च २७७
 —अलब्धनिगमाभ्युपगमः २७९
 ब्राह्मणवचनानाञ्च निगमत्वम् २७९
 दुर्गाचार्यस्य दाक्षिणात्यत्वम् ... २८०
 —आख्यानप्रशंसोदाहरणानि २८०
 आख्यानदूषणोदाहरणानि २८१-२८०